

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1930 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet.

Till bevillningsutskottet hava överlämnats följande fyra motioner, avseende sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 91 i första kammaren av herr *Reuter-skiöld* och nr 233 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Hörby m. fl., i vilka hemställts,

»att riksdagen ville besluta sådan ändring av gällande kommunal-skattelag, att för jordbruksfastighet skola påföras 5 skatteören i stället för 6 skatteören för varje 100 kronor av fastighetens jordbruksvärde»; samt

2) de likalydande motionerna nr 148 i första kammaren av herr *Gabriels-son* m. fl. och nr 226 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro m. fl., i vilka hemställts, »att riksdagen ville för sin del antaga följande:

Förordning om ändrad lydelse av 2 och 45 §§ kommunal-skattelagen den 28 september 1928.

Häri genom förordnas, att 2 och 45 §§ kommunal-skattelagen den 28 september 1928 skola hava följande ändrade lydelse:

2 §.

Allmän kommunal-skatt — — — skattskyldig:
för jordbruksfastighet: fem skatteören för varje ett hundra kronor av fastighetens jordbruksvärde, fem — — — en skattekrone.

45 §.

Genom fastighetsskatten — — — jordbruksfastighet, 5 procent av jordbruksvärdet — — — gällande taxeringsvärdet.

(Se vidare anvisningarna.)

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1931; dock att vid 1931 års taxering avdraget enligt 45 § skall beträffande jordbruksfastighets jordbruksvärde utgöra 6 procent av nämnda värde.»

Beträffande vad till stöd för motionärernas yrkanden anförts, i den mån det ej återgives här nedan, får utskottet hänvisa till motionerna.

Återblick.

1897 års
kommunal-
skattekom-
mitté.

I anledning av en av 1897 års riksdag till Kungl. Maj:t avläten skrivelse tillsattes den 15 oktober 1897 en kommitté med uppdrag att verkställa utredning särskilt av frågan om den kommunala beskattningen. Kommitténs betänkande avgavs den 18 maj 1900 och innehöll förslag till omläggning av såväl den direkta beskattningen till staten som den kommunala beskattningen. Vad den senare beskattningen angår, innebar förslaget i princip dess ordnande såsom en inkomstbeskattning. I fråga om beskattningen av fast egendom ville dock kommittén för kommunalbeskattningens vidkommande icke låta fastighetsägarna under alla förhållanden undslippa med skatteplikt enbart för nettoinkomsten. Med avseende å den starka skuldsättning, varav särskilt jordbruksfastigheterna trycktes, kunde nämligen befaras, att en beskattning av nettoinkomsten av jordbruksfastighet skulle inom ett stort antal kommuner giva alltför ringa utbyte och således åstadkomma alltför våldsamma rubbningar i den fördelning av den kommunala skattebördan, som med gällande beskattningsgrunder vore rådande. För undvikande härav anordnades fastighetsägarnas kommunala skattskyldighet såsom en till sitt minimum garanterad inkomstskatt, vilket minimum således ovillkorligen och under alla omständigheter kunde av kommunen påräknas. Fastighetsägare ålades nämligen i första hand skatteplikt för en beräknad inkomst av fem procent å fastighetens taxeringsvärde och därjämte för den behållna inkomsten, i den mån denna vid taxeringen uttrönts överstiga nämnda procent-sats. Skattetekniskt framträdde denna anordning i kommitténs förslag under formen av en kombinerad fastighets- och inkomstskatt, därvid från vad som skulle såsom inkomst taxeras medgavs avdrag med fem procent av fastighetens taxeringsvärde. Det överskott, som efter detta avdrag bleve föremål för taxering såsom för inkomst, likställdes med annan inkomst därutinnan, att skattefrihet eller skattelindring skulle inträda allt efter som beloppet fölle inom de inkomstgrupper, vilka komme i åtnjutande av sådan.

Såsom motiv för förslaget, att garantien skulle avse fem procent av jordbruksfastighetens taxeringsvärde, anförde kommittén följande:

»Mellan den ställning, som enligt kommitténs förslag beredes ägare eller innehavare av jordbruksfastighet, och den ställning, de för närvarande intaga i fråga om kommunal skattskyldighet, framträder sålunda den skillnad att, medan skattefoten för närvarande för såväl skuldsatte som icke skuldsatte jordbrukare utgör 6 procent av det åsatta taxeringsvärdet, varemot någon därutöver gående skattskyldighet för den inkomst, som av jordbruket härflyter, icke äger rum, innebär förslaget en generell sänkning av skattefoten med 1 procent, men ställer å andra sidan för kommunen i utsikt att få *all* den behållna inkomst, som egendomen lämnar, vederbörligen beskattad. Kommittén håller före, att i flertalet kommuner jordbrukets andel i kommunalbeskattningen härigenom icke kom-

mer att i det hela väsentligen ändras, men att däremot en icke oansenlig del av jordbruksbeskattningen på denna väg kommer att överföras från de mera gäldbundne till de mindre eller icke alls skuldsatte jordbrukarna.

En annan fördel av förslaget är att *all* fastighet kunnat i avseende å skattskyldighet likställas. För jordbruksfastighet, för annan fastighet på landet samt för fastighet i stad blir den kommunala skattefoten samma fem procent av taxeringsvärdet, likasom ock skyldigheten lika att därutöver erlægga skatt för belopp, varmed nettointkomsten av fastigheten överskjuter dennas gentemot kommunen garanterade avkastning.»

Kommittéförslaget, som avstyrktes av, bland andra, kammarrätten, för-
anledde emellertid icke någon lagstiftning.

Under det påföljande reformarbetet beträffande kommunalbeskattningen inriktade man sig i synnerhet på möjligheten att vid sidan av en beskattning av inkomst införa en fristående objektbeskattning av fastigheter. Till en dylik lösning av frågan syftade ej mindre *Eisermans* och *von Wolckers* samt *Landéns* förslag i ämnet än även Kungl. Maj:ts proposition nr 191 år 1920. Sistnämnda års riksdag anhöll i den skrivelse till Kungl. Maj:t, däri meddelades, att nämnda proposition ej vunnit riksdagens bifall, om förnyad prövning av kommunalskattefrågan. I 1920 års riksdags andra särskilda utskotts utlåtande nr 1, vilket av riksdagen åberopades, anfördes gentemot propositionens förslag om en fristående objektbeskattning, bland annat, följande:

»Att en viss objektbeskattning i kommunerna kan vara behöflig och berättigad vid sidan av skatt på personlig inkomst, läser icke kunna principiellt bestridas, så mycket mindre som redan vår nuvarande beskattning av jordbruksfastighet och annan fastighet utgör en form av dylik objektbeskattning. Men utskottet vill understryka, att, därest en objekt-skatt skall kunna motiveras genom den särskilda skattekraft, som innehavet av ett visst objekt anses medföra, så måste också frågan huruvida en sådan skatteform bör användas och huru skatten i så fall bör avvägas avgöras genom en prövning av denna skattekraft, vilken prövning i realiteten uppenbarligen måste ske enligt principen om skatt efter förmåga.»

Det direkta resultatet av 1920 års riksdagsbeslut var emellertid framför allt det så kallade kommunalskatteprovisoriet, vilket bland annat innebar ett införande av det av 1897 års kommunalskattekommitté föreslagna så kallade garantiskattesystemet, med den olikhet dock i förhållande till nämnda kommittéförslag, att beträffande jordbruksfastighet garantien skulle avse sex procent å taxeringsvärdet, en lösning av problemet som låg så till vida nära till hands, att ändringen i förhållande till förut gällande bestämmelser inskränkte sig till att taga till beskattning den del av inkomst av jordbruksfastighet, varmed denna inkomst överstege sex procent av taxeringsvärdet. En samtidigt vidtagen mycket betydelsefull ändring var införandet av de skattefria orts- och familjeavdragen, vilka visserligen å ena sidan inskränkte betydelsen av nyss antydda reform därigenom att den beskattningsbara inkomsten av jordbruksfastighet på grund av nämnda avdrag nedbringades, men å andra sidan genom att

*Sakkunnig-
förslag och
1920 års
riksdag.*

för övriga inkomsttagare bortskära en mycket stor del av deras inkomster från beskattning kom att föranleda en betydande relativ förskjutning av skattebördan över på jordbrukarna.

1921 års
kommunal-
skattekom-
mitté.

Även den påföljande tidens utredningsarbete i kommunalskattefrågan kännetecknas av konkurrensen mellan ett system med fristående objektskatter och garantiskattesystemet. Majoriteten inom 1921 års kommunalskattekommitté föreslog ett system med fristående objektskatter å fastigheter (fastighetsskatt) och näringsföretag (näringskatt), det s. k. A-förslaget, medan två reservanter i kommittén, herrar Rune och Sederholm, förordade bibehållande i huvudsak såsom definitivt av 1920 års kommunalskatteprovisorium, därvid garantien för jordbruksfastighets jordbruksvärde tänktes utgöra 6 procent av taxeringsvärdet, det s. k. C-förslaget.

1927 års
riksdag.

Till denna reservation anknöt i huvudsak 1927 års proposition nr 102 med förslag till kommunalskattelag, vilket förslag i stort sett följdes vid 1928 års lagstiftning rörande kommunalbeskattningen.

Rörande repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde vid en garantibesättning gjordes intet särskilt uttalande i 1927 års proposition.

I åtskilliga motioner vid 1927 års riksdag föreslogs däremot nedsättning av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde. I motionerna I: 285 och II: 364 föreslogs, att detta skulle bestämmas till 0.05, medan i motionerna I: 272 och II: 369 yrkades, att repartitionstalet för all fastighet skulle bestämmas till 0.01. Motionerna avstyrktes av första särskilda utskottet i dess utlåtande nr 1, därvid anfördes:

»Procenttalet 6 har emellertid vunnit hävd såsom grund för utmätandet av jordbruksfastigheternas andel i kommunernas skattebörd, före provisoriet såsom grund för jordbrukets ackordsskatt till det allmänna och under provisoriet såsom mätare av dess garanti i förhållande till kommunen. Varken i kommunalskattekommitténs förslag eller i de däröver avgivna remissvaren har från något håll förekommit anmärkning mot detta repartitionstal. Vid sådant förhållande har utskottet ansett att, även om nämnda repartitionstal understundom kan innebära en viss hårdhet i beskattningshänseende för jordbruksfastighet i förhållande till annan fastighet, status quo i kommunernas intresse bör bibehållas.»

I olika reservationer hemställdes, att repartitionstalet för jordbruksvärde skulle bestämmas till 0.05. Riksdagens beslut innebar emellertid avslag i huvudsak å Kungl. Maj:ts förslag till kommunalskattelag m. m.

1928 års
riksdag.
Prop. 213.

När förslag till kommunalskattelag m. m. enligt i huvudsak samma grunder som år 1927 ånyo förelades riksdagen år 1928 i proposition nr 213, hade däremot frågan om repartitionstalet gjorts till föremål för särskild utredning. I dylikt avseende hade undersökning skett beträffande dels 35 landskommuner representerande olika typer dels 53 utpräglade jordbruks- och skogskommuner rörande olika alternativ i fråga om re-

partitionstal för jordbruksvärde och skogsvärde m. m. Föredragande departementschefen motiverade nu utförligt, varför förslaget till kommunalskattelag bibehöll repartitionstalet 0.06. Denna motivering torde böra här i huvudsak återgivas. Efter att hava redogjort för den verkställda statistiska undersökningen anförde departementschefen:

»När jag för Kungl. Maj:t anmälde frågan om framläggande av 1927 års förslag i kommunalskattefrågan, ansåg jag mig sakna anledning att närmare ingå på en motivering av repartitionstalet 0.06 för jordbruksfastighets jordbruksvärde. Sedan 1900 års kommittébetänkande avgivits, hade mig veterligen intet önskemål om lägre repartitionstal givits tillkänna, förrän propositionen i kommunalskattefrågan låg på riksdagens bord. De reservanter inom kommunalskattekommittén, som förordat bibehållande av garantiskattesystemet, hade utgått från repartitionstalet 0.06, och under kommunalskattekommitténs arbete hade såväl kommittémajoriteten som nämnda reservanter inriktat sig på att få till stånd ett system, vilket, fränsett den avsedda lättnaden för skogen, ej skulle åstadkomma någon väsentlig ändring i redan bestående fördelning av skattebördan mellan å ena sidan jordbrukarna, å andra sidan övriga skattskyldiga. Jag anförde ock själv såsom ett särskilt skäl för garantiskattesystemets bibehållande, att ett system med fristående objektskatter å fastigheter kunde väntas på sina håll åstadkomma väsentliga, ehuru ej avsedda förskjutningar av skattebördan, och att en dylik förskjutning i detta sammanhang helst borde undvikas. Jag yttrade, bland annat, följande:

'Det torde vara sannolikt, att repartitionstal, som för vissa kommuner och under vissa konjunkturen icke medföra nämnvärd förskjutning av skattebördan från en grupp till en annan, kunna för andra kommuner eller under andra konjunkturen ställa sig annorlunda. En övergång från det nuvarande systemet med hävdvunna repartitionstal till ett nytt system med oprövade sådana kan icke minst av denna anledning befaras giva upphov till upprepade ändringar i repartitionstalen eller åtminstone till ofta återkommande försök därtill. Härav orsakade växlingar i skattetrycket eller stadigvarande ovisshet beträffande detsamma skulle otvivelaktigt verka störande, särskilt på näringslivet. Att övergå till ett system med fristående objektskatter å fastighet ter sig sålunda alltför mycket som ett steg ut i det ovissa, vilket med säkerhet ej skulle medföra endast gynnsamma verkningar. Under alla förhållanden synes det mig ovedersägligt, att reservanterna, herrar Rune och Sederholm, liksom åtskilliga andra av dem, som förordat C-förslaget, haft rätt, när de gjort gällande, att A-förslaget ej i samma grad som C-förslaget tillgodosåge garantisympunkten, om vars beaktande dock alla äro ense.'

Ävenledes uttalade jag, att satsen 'gamla skatter äro goda skatter' hade sin obestriddiga sannings kärna såtillvida, att det ekonomiska livet anpassat sig efter de sedan gammalt förefintliga skatterna, och att man därför ej borde omstöpa dem i nya former, såvida icke det dels vore uppenbart, att det nya medförde väsentliga fördelar, men dels ock vore tydligt, att det nya ej skulle medföra betydande olägenheter i viktiga punkter.

Innebörden av det sålunda anförda var väsentligen den, att ett garantiskattesystem med repartitionstalet 0.06 för jordbruksvärde ur garantisympunkt erbjöde påtagliga fördelar framför ett fristående objektskattesystem med repartitionstalet 0.04 för samma värde. Därav följer emellertid givetvis icke, att ej repartitionstalet 0.05 för jordbruksfastighet skulle

kunna med bibehållande av garantiskattesystemet godkännas, ehuru väl den motivering, som åberopats för detta system, efter en dylik ändring ej skulle äga samma styrka som vid repartitionstalets bibehållande vid 0.06.

I en under sistförflutna riksdag vid utskottets utlåtande fogad reservation till förman för repartitionstalet 0.05 för jordbruksvärde åberopades bland annat den ställning, som intagits av 1897 års kommunalskattekommitté. I det av denna kommitté avgivna betänkandet framhölls, att av den beräknade inkomst av 6 procent å taxeringsvärdet, efter vilken kommunalskatten för jordbruksfastighet alltid, oavsett inkomsten, utginge, 5 procent ansetts såsom ränta å egendomens kapitalvärde och 1 procent såsom dels ränta å det i jordbruket nedlagda driftkapital, dels avkastning av brukarens arbetskraft. Huruvida egendomen vore skuldsatt eller skuldfri, om driftkapitalet vore rikligt eller otillräckligt, om brukningen skedde med vinst eller förlust, lämnades härvid alldeles obeaktat. Att råda bot för en dylik obillighet kunde enklast ske genom att införa en ren inkomstbeskattning. Kommittén hade emellertid ej vågat borttaga den redan befintliga skattegarantien men hade sänkt skattefoten i avseende å jordbruksfastighetens ovillkorliga skattskyldighet i syfte att, så långt kommittén ansett sådant med en varsam övergång och med den kommunala hushållningens betryggande förenligt, bereda skattelindring på sådana håll, där i följd av starkare skuldsättning eller annan orsak den förutvarande jordbruksbeskattningen känts alltför tryckande. Kommittén höll före, att i flertalet kommuner jordbrukets andel i kommunalbeskattningen genom den av kommittén ifrågasatta ändringen icke komme att i det hela väsentligen ändras, men att däremot en icke oansenlig del av jordbruksbeskattningen på denna väg komme att överföras från de mera gäldbundna till de mindre eller icke alls skuldsatta jordbrukarna. En annan fördel med förslaget vore, att *all* fastighet kunnat i avseende å skattskyldighet likställas.

För egen del kan jag i huvudsak biträda de synpunkter, som sålunda kommit till uttryck. En likställighet av all fastighet vore utan tvivel högst önskvärd, och det vore även en obestridlig fördel, om de skuldsatta jordbrukarna kunde erhålla den lättnad, som en sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet skulle betyda. Detta gäller dock endast så länge någon näringsskatt ej finnes införd. Skulle en sådan skatt, som träffar lösa inventarier i kommunen, komma till stånd, torde följdriktigheten kräva, att de inventarier, som användas i jordbruksnäring, likställas med inventarier i andra näringsföretag, vilket kan föranleda antingen, såsom 1921 års kommunalskattekommitté föreslagit, näringsskatt även å jordbruket, eller, såsom förutsattes i 1920 års kungl. förslag, såsom ersättning för skatt å inventarierna ett högre repartitionstal för jordbruksfastighet än för annan fastighet. Då även fastigheter, som nyttjas i näringsföretagen, delta i garantien, synes nyssnämnda resonemang svårt att vederlägga.

Det förtjänar emellertid att observeras, att, såvitt man kan döma av motiveringen, åstadkommande av likställighet mellan all fastighet ej var det primära skäl, som föranledde 1897 års kommitté att gå in för ifrågasatt lägre repartitionstal, utan att anledningen härtill synes ha varit en önskan att hjälpa de gäldbundna jordbrukarna. Då den ifrågasatta ändringen ej syntes försätta kommunerna i något sämre läge än förut, kunde ett dylikt steg tagas. En gynnsam *verkan* härav skulle bli likställighet i avseende å all fastighet.

Även 1897 års kommitté, som representerade en synnerligen mångsidig erfarenhet, fäste uppenbarligen synnerlig vikt vid att en säker skattegaranti skulle stå kommunerna till buds och ingen försämring för dessa inträda. Det är också sannolikt, att 1900 års förslag ej skulle medfört en dylik försämring. Den till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomsten av jordbruksfastighet — d. v. s. inkomsten utan procentavdrag — lärer, försvitt de kalkyler, som ligga till grund för beräkning av inkomst- och förmögenhetsskatten vid de årliga budgetberäkningarna, äro riktiga, numera genomsnittligt kunna uppskattas till ungefär 7 procent av taxeringsvärdet och torde väl ej hava varit så mycket lägre på den tiden. Om, såsom förhållandet var enligt 1900 års förslag, ej så synnerligen stor del härav skulle medtagas genom skattefria avdrag eller skattehindring, är det mycket antagligt, att såsom kommunalt beskattningsbar inkomst skulle, efter ett procentavdrag av 5 procent å taxeringsvärdet, enligt samma förslag återstått att beskatta minst 1 procent av detta värde och sålunda kompensation vunnits för den bortfallna fastighetsskatten. Annorlunda ställa sig förhållandena i nuvarande läge. En sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet måste nu enligt sakens natur förändra en sänkning av det kommunala beskattningsunderlaget, vars betydelse framgår av den förut meddelade statistiken, till vilken jag strax återkommer. Men det är också sannolikt, att en minskning av detta underlag varit att förutse i nuvarande stund, även om endast 6 procent på taxeringsvärdet men ingen inkomst hittills hade beskattats och den inkomst, som överstiger vederbörlig procent på taxeringsvärdet, hade tagits till beskattning först nu i samband med en sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet. Ty numera bortfaller genom skattefria avdrag en så stor del av den kommunalt taxerade inkomsten, att den *beskattningsbara* inkomst, som skulle ersätta den bortfallande objektskatten, skulle bliva väsentligt lägre än enligt 1900 års förslag. Rörande de förutsättningar, som lågo till grund för 1900 års förslag, må även framhållas, att de kommunala utdebiteringarna då voro i genomsnitt mycket lägre än nu, varför nödvändigheten av varsamhet nu är större än då.

Av stor betydelse vid ställningstagandet till förevarande fråga måste det givetvis vara, om ett tillgodoseende av kravet på jämställighet mellan jordbrukarna och andra med avseende å skattebelastning *ovillkorligen* måste anses leda därhän, att beskattningsunderlaget för jordbruksfastighet sänkes ned i nivå med skatteunderlaget för annan fastighet. För min del finner jag visserligen skäl tala för en dylik sänkning men anser dock, att frågan kan ses ur något olika synpunkter. Det förhåller sig nämligen så, att den genomsnittliga inkomsten av jordbruksfastighet, såsom jag nyss framhållit, torde uppgå till cirka 7 procent av taxeringsvärdet, medan den i fråga om annan fastighet ligger högst väsentligt lägre — hur mycket lägre är svårt att bedöma, men det kan med utgångspunkt från nyssnämnda kalkyler vid de årliga budgetberäkningarna med rätt stor sannolikhet antagas, att inkomsten av annan fastighet i genomsnitt icke uppgår till $2\frac{1}{2}$ procent av taxeringsvärdet. Då häri ingår fastighet, som användes i rörelse, vilken fastighet i allmänhet torde avkasta 5 procent på taxeringsvärdet, lämnar övrig fastighet av annan fastighets natur antagligen endast mellan 1 och 2 procent i avkastning till sina ägare. Förklaringen till den stora skillnaden mellan berörda siffror är väl att finna däri, att i avkastningssiffran för jordbruksfastighet inkluderas även avkastningen å jordbrukets inventarier samt särskilt beträffande smärre

fastigheter i betydande grad inkomst av arbete, nedlagt å fastigheterna. Även det förhållandet, att under annan fastighet inbegripes ett stort antal mycket högt in-tecknade stadsfastigheter, torde väl bidraga till att inkomsten för ägarna beträffande annan fastighet blir så avsevärt mycket lägre än beträffande jordbruksfastighet. Betraktar man nu garanti-skattesystemet så, att man av fastigheterna begär en garanti, som för olika slag av fastigheter utmätas med hänsynstagande i viss mån till den inkomst, som i genomsnitt kan beräknas, synes det såtillvida ganska rimligt, att jordbruksfastigheter också garantera mera än annan fastighet. Därjämte torde man ej kunna alldeles bortse ifrån att man på fastighetsmarknaden givetvis alltid tager hänsyn till den omkostnad, som skatten utgör, varför den sedan länge bestående skatten redan tagit sig uttryck i en sänkning av fastighetsvärdena, medan en sänkning av skatten nu skulle taga sig uttryck i en höjning av värdena till förmån allenast för dem, som för dagen äga fastigheterna men utan någon fördel för dem, som i framtiden förvärva samma fastigheter.

Icke förty håller jag före, att det, om hänsyn till kommunernas ekonomi tillåte det, kunde ifrågasättas att, sedan beskattning av garantien över-skjutande inkomst numera genomförts, ju förr dess hellre ävägabrinda likställighet i garantiskatteunderlaget för båda slagen av fastighet, då därigenom en på sina håll befintlig känsla av ojämn behandling skulle avlägsnas. I detta avseende märkes emellertid följande.»

Departementschefen meddelade härefter en sammanställning av vissa uppgifter ur den verkställda statistiska utredningen och ansåg sig kunna fastslå, att de ökningsar av utdebiteringsprocenten, som i stora delar av riket säkerligen skulle bliva följden av en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärdet från 0.06 till 0.05, vore mycket avsevärda. Den väsentliga ökning i beskattningen, som sålunda komme att träffa icke-jordbrukare, skulle ej betyda en lika stor lättnad för jordbrukarna. I två undersökta Gotlandskommuner skulle exempelvis uppstå en ökning av skattebördan för icke-jordbrukare med cirka 15 procent, medan den genomsnittliga lättnaden för jordbrukarna ej skulle uppgå till mer än 1 å 2 procent av skattebördan. I de undersökta 88 kommunerna skulle 65.25 procent av hela skattebördan åvila ägarna av jordbruksfastighet, om repartitionstalet vore 0.06, medan, om repartitionstalet utgjorde 0.05, nämnda fastighetsägares andel av hela skattebördan skulle sjunka till 64.26 procent. Departementschefen yttrade i anslutning till dessa siffror:

»Det är å andra sidan klart, att i kommuner, där jordbruksfastigheten betyder en relativt mycket ringa del av beskattningsföremålen, förhållandet skall bliva ett annat. De sänkta repartitionstalen betyda där en helt liten höjning av utdebiteringsprocenten men däremot givetvis en sänkning av beskattningsunderlaget för de jordbrukare, som komma under de sex procenten på taxeringsvärdet, varför lättnaden för jordbrukarna i för dessa synnerligen gynnsamma fall torde kunna uppgå till cirka 15 procent av skattebördan. För de jordbrukare, som komma över de 6 procenten på taxeringsvärdet, d. v. s. i allmänhet smärre jordbrukare, vilka nedlagt ett stort personligt arbete på sina fastigheter, torde däremot repartitionstalets sänkning i en del fall kunna komma att medföra en höjning av skatten, nämligen om de redan nu kunnat i huvudsak utnyttja de skattefria avdragen. Sänkningen skulle alltså icke blott i ett bety-

dande antal fall för andra skattskyldiga än större jordbrukare medföra en anseelig ökning av skattebördan, vilken därjämte samtidigt av andra anledningar stegras för många, utan också i synnerligen olika grad, beroende på de skilda kommunernas tillgång på andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, medföra lättnad för de fastighetsägare, som överhuvudtaget få del av lättnaden.»

Departementschefen anförde vidare, att de olägenheter, som skulle bliva en följd av ett godkännande av repartitionstalets sänkning från 0.06 till 0.05 knappast kunde bringas ur världen på skatteutjämningsväg. Antoges detta förslag, komme medelutdebiteringsprocenten för landskommunerna i riket att ökas så avsevärt, att en höjning av den enligt därvarande skatteutjämningsförordning gällande bidragsgränsen från 10 till åtminstone 11 procent torde bliva nödvändig, därest skatteutjämningsbidrag skulle lämnas i samma omfattning som tidigare; detta ej minst därför att de kommuner, som hade en särskilt hög utdebiteringsprocent, i regel skulle få denna mycket avsevärt ökad, ofta med 2 procent eller mer, vilket skulle väsentligt öka bidragen till dessa kommuner, när för de procenttal, som låge högt över den gräns, som berättigade till bidrag, i regel minst hälften av den skatt, som svarade mot densamma, skulle ersättas. »Detta oaktat», yttrade departementschefen, »skulle i kommuner med hög utdebitering de jordbrukare, som få sin skatt minskad genom de sänkta repartitionstalen, få en ytterligare och mycket mera betydande lättnad genom ökat utjämningsbidrag, medan däremot andra än jordbrukare aldrig skulle få sin skatteökning mer än delvis ersatt. En höjning av bidragsgränsen från 10 till 11 procent skulle givetvis innebära en minskad bidragsrätt för sådana kommuner, som ej hava avsevärd jordbruksfastighet, när dessa i regel ej få sin utdebitering höjd. Inom jordbrukskommunernas kategori åter skulle de kommuner, som ligga närmare bidragsgränsen, få sina bidrag minska. Redan den ökning av utdebiteringarna, som kan bliva en följd av den av kommunalskatteutskottet förordade lättnaden i skogsbeskattningen, samt den nu beslutade utvidgningen av bidragsrätten till städerna, torde, om 10-procentgränsen skall behållas, för sin finansiering väl kräva den ökning av medelstillgången, som i 1927 års förslag förutsattes genom skatten för gemensamt kommunalt ändamål, och den ytterligare beskattning för dylikt ändamål, som i det följande föreslås, framför allt i samband med särskild skatt å lotterivinster.» Departementschefen vore följaktligen av den uppfattningen, att skatteutjämningsgrunderna erfordrade översyn, om förslaget om sänkning av repartitionstalet genomfördes.

Sammanfattningsvis anförde departementschefen:

»Det nu sagda torde ådagalägga, att frågan om en sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet är rätt komplicerad. Vissa jämställighetskrav tala för repartitionstalet 0.05 för jordbruksvärde, men samma jämställighetskrav tala med nästan ännu större styrka för att den växande skogen ej blir sämre ställd än jordbruksfastighet i övrigt, ty jordbruket avkastar genomsnittligt vida mer än skogsbruket och bör följaktligen

snarare kunna bära en starkare garanti. Sagda jämställighetskrav kunna vidare ej anses ovedersägliga, då jordbruksfastigheten på grund av sin större avkastning kan bära en starkare garanti än annan fastighet. De verkningar, som en sänkning av repartitionstalet skulle medföra, skulle även med det minst genomgripande alternativet — — — bliva betydande och, bland annat, nödvändiggöra en ändring av grunderna för skatteutjämningen. De svårigheter, som skulle uppstå för kommunerna genom minskningen av deras beskattningsunderlag, skulle i många fall bliva mycket kännbara och av en helt annan storleksordning än exempelvis de, som föranledde kommunalskatteutskottet att avstyrka förslaget om överflyttning av den kommunala progressivskattens kommunandel till landstingen, desto större på den grund, att det här gäller i synnerhet alla kommuner med hög utdebitering, medan förslaget rörande progressivskatten rörde nästan endast kommuner med relativt låg utdebitering. Då den i och för sig avsevärda överflyttning av skattebördan till andra skattskyldiga än ägare av jordbruksfastighet, som inom många kommuner skulle uppkomma genom sänkt garantiskatt å så väl skog som jordbruksvärde, skulle drabba dessa skattskyldiga ungefär samtidigt med i samma riktning verkande ofta lägre skogsvärde och ändrade bestämmelser om skogsaccisen och vägs-katten, har jag i sålunda angivna omständigheter funnit bärande skäl att ej nu förorda, det Kungl. Maj:t framlägger förslag till riksdagen om lägre repartitionstal för jordbruksvärde.»

Departementschefen uttalade sig även om möjligheten att införa en särskild näringskatt och hänvisade i dylikt avseende till ett av honom gjort uttalande i statsrådet den 24 februari 1928, då utredning beslutats angående aktiebolagens beskattning. I nämnda anförande hade departementschefen yttrat, att det vid undersökningen av aktiebolagens m. fl. juridiska personers beskattning borde övervägas, huruvida det lämpligen låte sig göra att helt eller delvis anordna ifrågavarande beskattning såsom en objektskatt av ett eller annat slag. I anslutning härtill hade departementschefen yttrat, att hinder ej torde föreligga att till prövning upptaga spörsmål, som låge vid sidan av själva huvudfrågan, därvid, bland annat, hänvisats till att frågan om en eventuell objektskatt å näringsföretag i den juridiska personens form kunde medföra konsekvenser även beträffande övriga näringsidkare. Ifrågavarande spörsmåls lösning borde sökas efter sådana linjer, att, såvitt anginge den kommunala beskattningen, erforderliga bestämmelser skulle kunna inpassas såväl i ett garantiskattesystem som i ett system med fristående objektskatter.

Motioner 1928. Rörande de i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna repartitionstalen framlades ändringsförslag i skilda motioner. I likalydande motioner I: 298 av herr Trygger m. fl. och II: 472 av herr Lindman m. fl. framställdes yrkande om repartitionstalet 0.05 för jordbruksfastighets jordbruksvärde. I motion I: 292 av herr Petrus Nilsson m. fl. framställdes samma yrkande med annan motivering. I motionen I: 384 av herr Pålsson yrkades, att repartitionstalet för jordbruksvärde skulle bestämmas till 0.055. Slutligen yrkandes i motionen II: 487 av herr Brännström, att re-

partitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde skulle bestämmas till 0.05 och för skogsvärde till 0.03.

I de motioner, däri påyrkades repartitionstalet 0.05 för jordbruksvärde, framhölls i huvudsak, att rättvisa för jordbrukarna ej vunnes utan en dylik sänkning. I den motion, däri yrkades fastställande av repartitionstalet 0.03 för skogsvärde, utvecklades liknande synpunkter beträffande förhållandet mellan jordbruksvärde och skogsvärde. Repartitionstalet 0.055 för jordbruksvärde åter motiverades därmed, att en allmän anslutning av kommunalskattereformens vänner till nämnda repartitionstal syntes öppna den enda säkert framkomliga vägen till frågans lösning.

Särskilda utskottet tillstyrkte i förevarande avseende bifall till propositionen. Utskottet anförde härom:

Särskilda
utskottet 1928

»Utskottet måste för sin del anse, att föredragande departementschefen anført starka skäl för de i propositionen framlagda repartitionstalen. Några tillräckligt vägande skäl gentemot denna argumentering hava ej framlagts. Framför allt vill utskottet hänvisa till de företagna provtaxeringarna. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att läget för åtskilliga kommuner skulle bli mycket bekymmersamt genom repartitionstalets sänkning. Gentemot förslaget att sänka repartitionstalet endast för jordbruksvärde till 0.03 men bibehålla repartitionstalet för skogsvärde vid 0.04 med en accis svarande mot en fastighets-skatt å skogsvärde enligt repartitionstalet 0.02 kan dessutom alltid invändas, att den orättvisa, som nu förmenas ligga i olikheten i repartitionstal för jordbruksvärde och annan fastighet, endast överflyttas till förhållandet mellan jordbruks- och skogsvärde. Anledningen till att ej av motionärerna steget tagits fullt ut lärer väl också vara att finna i farhågor för kommunernas ekonomi. Utskottet finner liknande farhågor utgöra ett vägande skäl att icke heller förorda den ifrågasatta sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde.»

Utskottet föreslog emellertid tillika, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville, med beaktande av vad utskottet därom anført, föranstalta utredningar rörande, bland annat,

a) frågan om en rationell utjämning av skattetrycket inom kommunerna, därvid undersökes möjligheten att nedbringa primärkommunernas skattebehov genom statsbidrag till den kommunala verksamheten i större utsträckning än vad nu är fallet eller på annat sätt; samt

b) frågan i vad mån och på vad sätt tryggandet åt kommunerna av tillgång till fasta beskattningsunderlag må kunna komma att utöver fastighet vila å även andra beskattningsföremål såsom näringsföretag och penningkapital samt likaledes frågan hur vid en sådan beskattning hänsyn skall kunna tagas till de skattskyldigas olika skatteförmåga.

Härom yttrade utskottet, bland annat:

»Behovet av ett i olika hänseenden förbättrat skattesystem och ett mera effektivt taxeringsförfarande är enligt utskottets mening så starkt,

att förhoppningen att kunna införa ett på väsentliga punkter alldeles nytt kommunalt skattesystem, såvitt möjligt, ej bör längre undanskjuta detta behovs tillgodoseende. Sedan numera, såsom av det följande framgår, det för utskottet visat sig möjligt att uppdraga riktlinjer för ett fortsatt utredningsarbete i syfte att på vissa områden av den kommunala beskattningen åvägabringa ytterligare förbättringar och då en anknötning till det nuvarande garantiskattesystemet icke torde försvåra dylika förbättringars framtida genomförande, har utskottet funnit sig böra i huvudsak tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag till kommunalskattelag och därtill knutna författningsförslag.

Att ett beslut i enlighet härmed icke innefattar en för mera obegränsad tid fixerad lösning av alla hithörande spörsmål läser följa redan av skatteproblemets natur och framgår också av den omständigheten, att utredning nyligen på Kungl. Maj:ts föranstaltande igångsatts beträffande aktiebolags och vissa andra juridiska personers beskattning m. m., i sammanhang varmed skall undersökas frågan, huruvida det lämpligen låter sig göra att anordna ifrågavarande beskattning såsom en objektskatt av ett eller annat slag, något som kan föranleda konsekvenser även beträffande övriga näringsidkare. Men utskottet har, såsom redan antytts, därutöver funnit önskvärt, att utredning äger rum rörande vissa för skattesystemets framtida gestaltning betydelsefulla frågor.»

Rörande ett sådant utredningsarbete i kommunalskattefrågan hade åtskilliga önskemål framlagts i vissa motioner. I dessa hade till en början antytts möjligheten att överflytta kommunala uppgifter på landstingen samt att omlägga landstingsskatten till en progressiv inkomstbeskattning. Därefter hade antytts möjligheten att staten övertog en större del av kostnaden för de kommunala uppgifterna. Härav skulle enligt motionärerna följa, att för täckande av kommunernas återstående behov en proportionell inkomstskatt icke skulle bli så tryckande, frågan om höga Orts- och familjeavdrag bli av mindre betydelse, behovet av garantiskatt mindre med därav följande större lätthet att anpassa densamma efter förmågan hos objektets ägare, varjämte även möjligheten att utvidga garantiskatten till nya objekt skulle ökas i samma mån som trycket av garantiskatten bleve mindre.

Utskottet yttrade vidare:

»I likhet med motionärerna är utskottet av den uppfattningen, att frågan om statens och kommunernas av olika ordning kompetensområden samt kostnadsfördelningen dem emellan bör upptagas till prövning. Denna fråga har länge varit i viss mening aktuell, fastän man under den sista tidsperioden sökt inrikta sig på att utfinna en sådan fördelning av beskattningsföremålen och ett sådant skatteutjämningsförfarande, att olägenheterna av den naturligt framvuxna, hävdvunna ordningen skulle minskas. Dessa försök hava åtminstone än så länge ej kröntes med framgång, och utsikterna till ett verkligt effektivt resultat på denna väg torde, enligt vad erfarenheterna från de senaste årens undersökningar synas giva vid handen, ej vara alltför stora. Undersökningen synes därför nu böra inriktas på att utreda den lämpligaste fördelningen av det allmännas uppgifter och kostnader på staten och på kommuner av olika slag och ordning. Vid denna utredning bör givetvis uppmärksammas å ena sidan vinnande av effektivitet vid uppgifternas handhavande men å andra si-

dan nödvändigheten att strängt ekonomisera med det allmännas medel. En närmare utveckling av vad dessa krav kunna anses innebära torde här ej vara nödvändig. Det är emellertid möjligt och önskvärt, att utredningen kommer att resultera i åtgärder, som komma att undanröja åtskilliga av de mest påfallande ojämnheter i det nuvarande hushållningssystemet. Sålunda kan även kommunernas garantibehov komma att minskas. Det är också möjligt, att en fördelning av skattebördan i förhållande till vederbörandes verkliga skatteförmåga, om hänsyn toges till dem åvilande skatter av olika slag, kommer att betyda, att exempelvis landstingets utgiftsbehov helt eller delvis bör tillgodoses genom en progressiv skatt. Vidare synes ej heller i fortsättningen böra släppas ur ögonsikte möjligheten att söka åstadkomma en utvidgning av kommunernas fasta beskattningsunderlag till andra objekt än fastighet. Även om en minskning av kommunernas garantibehov kan inträda, följer ej därav, att icke en utjämning av underlaget till att omfatta olika slag av beskattningsföremål kan vara påkallad.»

I tvenne av ett flertal utskottsmedlemmar undertecknade reservationer yrkades, att repartitionstalet för jordbruksvärde skulle bestämmas till 0.05. I den ena reservationen (av herr Borell m. fl.) anfördes såsom stöd för nämnda yrkande i huvudsak följande motivering:

Reservationer
inom sär-
skilda ut-
skottet 1928.

»Vad först beträffar påståendet, att olika garantibeskattnings för skilda slag av fastigheter skulle vara motiverad av skillnaden i genomsnittlig avkastning, har uppenbarligen den principiella grunden för en differentiering av repartitionstalen försvunnit, när numera inkomst av fastighet kommunalt beskattas till hela sitt belopp och icke, såsom fallet var före 1920 års provisorium, är skattefritt, i den mån den överstiger garantiprocenten. Den proportionella inkomstskatten tillgodoser kravet på beskattningens anpassning efter den verkliga inkomsten. Garantiskatten åter har till syfte allenast att tillgodose kommunernas behov av en viss minimiskatt genom att garantera ett visst minimum av beskattningsbar inkomst men icke att åstadkomma en i förhållande till övriga skatteobjekt rättvis avvägning av skattebördan, och enligt utskottets mening förefinnas med hänsyn taget allenast till garantisynpunkten inga betänkligheter mot en sänkning av jordbruksfastighets jordbruksvärde från 0.06 till 0.05. Det bör jämväl påpekas, att den verkliga skillnaden mellan jordbruks- och annan fastighets genomsnittliga inkomst är synnerligen svår att mera tillförlitligt konstatera, då grunderna för värdesättningen under växlande förhållanden givetvis måste bli i hög grad osäkra och godtyckliga. De siffror, som i propositionen åberopas till stöd för påståendet om jordbruksfastighets större avkastningsförmåga, torde för övrigt ej kunna tillmätas någon större betydelse, då inkomstberäkningen för jordbruksfastighet i betydande omfattning påverkas av ägarens därå nedlagda egna arbete.

I fråga om den åberopade förskjutningen av skattebördan, som en sänkning av repartitionstalet skulle medföra, måste denna fråga bedömas med hänsyn tagen till nu rådande förhållanden i beskattningshänseende. Det torde icke från något håll bestridas, att genom 1920 års skattereform, i främsta rummet till följd av det då införda avdragssystemet, skedde en överväldning av skattebördan på fastighet i en omfattning, som då icke kunde fullt överskådas. Den därigenom uppkomna förskjut-

ningen drabbade, enligt vad 1921 års kommunalskattekommittés utredningar utvisa, vida kraftigare jordbruksfastighet än annan fastighet. Sedan dess hava prisetförhållanden och konjunkturer undergått sådan ändring, att förskjutningen, redan från början synnerligen stark, allt hårdare gjort sig gällande. Att vid genomförandet av en reform av den kommunala beskattningen rättvisa härutinnan bör skipas, även om till följd därav någon skärpning av beskattningen uppkommer för andra än jordbrukare, synes utskottet icke rimligen kunna bestridas. Rörande den i propositionen åberopade provtaxeringen må ock anmärkas, att ett framdragande av enskilda exempel ej får utgöra motiv för mera allmänna slutsatser; och det bör ihågkommas, att då höjning av utdebiteringen förorsakas av beskattningsunderlagets minskning, densamma drabbar alla skattdragare, således även jordbrukarna, och därigenom reducerar den lättnad dessa vinna genom repartitionstalets sänkning. I varje fall ådagalägger den verkställda undersökningen icke, att förskjutningen i skattebördan skulle bliva av den betydelse, att därigenom skulle åstadkommas någon orättvisa mot övriga skattskyldiga, och förskjutningen är nästan genomgående icke tillnärmelsevis av den omfattning som den förskjutning i skattetrycket, vilken åstadkoms genom 1920 års provisorium.

Mot en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde utan motsvarande sänkning av repartitionstalet för skogsvärde eller av skogsaccisen kan givetvis anmärkas, att häri ligger en viss inkonsekvens, i det att beskattningsunderlaget blir relativt högre i fråga om skogen än beträffande jordbruksfastighet i övrigt. Det är uppenbart, att utskottet även i berörda avseende helst velat åstadkomma full likställighet. Att detta likväl ej skett, har sin grund däri, att utskottet ej funnit det tillrädligt att alltför mycket beskära skogskommunernas tillgång till beskattningsföremål.

Emellertid utgör den av alla såsom nödvändig ansedda sänkningen av repartitionstalet för skogsvärdet från 0.06 till 0.04 ett ytterligare skäl, utöver redan förut anförda, för nödvändigheten att sänka repartitionstalet för jordbruksvärde, då eljest den ökning av utdebiteringen å varje skattekrona, som måste bliva en följd av det minskade repartitionstalet för skogsvärde, skulle komma att drabba jordbruksfastighet proportionsvis hårdare än andra beskattningsföremål.»

I den andra reservationen (av herrar K. Oscar Ericson och Johansson i Kälkebo) anfördes en delvis liknande motivering men framhölls tillika, att den omständigheten, att det ej vore medgivet att beräkna inkomst av jordbruksfastighet efter bokföringsmässiga grunder, hade den påföljd, att inkomsterna därav ofta bleve ojämna, varigenom verkan av garanti-beskattningen skärptes.

1928 års
riksdags
beslut.

1928 års riksdag (skrivelse nr 344) biföll i nu anförda delar särskilda utskottets förslag.

Utredningar i
anledning av
1928 års riksdags
beslut.

Riksdagens hemställan om utredningar i nu berörda avseenden anmäldes av chefen för finansdepartementet hos Kungl. Maj:t den 18 oktober 1929, och beslöt Kungl. Maj:t bemyndiga chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunniga med uppdrag att i enlighet med angivna riktlinjer biträda med utredning av frågan om rationell utjämning av skatte-

trycket inom kommunerna ävensom andra därmed sammanhängande spörsmål. I sin motivering anförde departementschefen, att det tills vidare torde få lämnas öppet, huruvida förevarande utredning jämväl borde omfatta de av riksdagen berörda frågorna om dels en utvidgning av kommunernas fasta beskattningsunderlag till andra objekt än fastighet, dels landstingsskattens beräkning efter progressiv grund. Innan dessa frågor toges under närmare övervägande, syntes det i varje fall vara lämpligt att avvakta de preliminära resultaten av utredningen i övriga delar. Departementschefen erinrade för övrigt därom, att spörsmålet om nya kommunala skatteobjekt berörts i det uppdrag, som lämnats åt den s. k. bolagsskatteberedningen.

Sakkunniga för utförande av nu berörda utredningsarbete blevo ock av departementschefen tillkallade.

I sin motivering hava nu motionärerna dels hänvisat till 1928 års reservationer, dels särskilt understrukit vissa synpunkter, såsom den överflyttning av skattebördan på jordbrukarna, som skett år 1920, och förhållanden som sedermera verkat till ökning av denna börda, jordbrukets nuvarande svårartade läge m. m. Rörande det förhållandet, att sänkning av repartitionstalet föresloges allenast för jordbruksvärde men ej för skogsvärde, yttras i motionerna I: 148 och II: 226 följande:

»Vi instämma med förenämnda reservanter i 1928 års kommunalskatteutskott därutinnan, att en sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet rätteligen borde åtföljas av en sänkning antingen av repartitionstalet för skogsvärde eller av skogsaccisen. Vi stanna emellertid för närvarande vid samma slut som reservanterna den gången gjorde dels med hänsyn till skogskommunernas speciella ekonomiska struktur, dels med hänsyn därtill att sättet för skogsbeskattningens utformning i en kombinerad fastighetsskatt och skogsaccis gör orättvisan mindre påfallande och kännbar, dels ock därför att det ej synes lämpligt att nu föreslå ändring annat än i den punkt, där övermäktiga förhållanden gjort reformbehovet särskilt trängande.»

Den lämnade redogörelsen visar, att på kommunalbeskattningens område kvarstå åtskilliga spörsmål, som kräva sin lösning. Den genomförda kommunalskattereformen har ej tillfört kommunerna några betydelsefulla nya beskattningsföremål utan har snarare inriktats på att borttaga en påtaglig överbelastning av vissa beskattningsföremål och framför allt skogen. Följden härav har, då någon motsvarande minskning av de kommunala utgifterna i allmänhet ej kommit till stånd, blivit den, att de kommunala utdebiteringssatserna på många håll visat en tendens till ökning. Det synes obestriddigt, att läget för de skattskyldiga synnerligast i många landskommuner på grund av det höga skattetrycket är i hög grad bekymmersamt, och att det nuvarande skatteutjämningsförfarandet endast i begränsad mån förmår upphjälpa detta läge. Icke minst bekymmersamt måste läget framstå för de jordbrukare, som på grund av

Utskottets
yttrande.

skuldsättning eller andra förhållanden förvärva ringa eller ingen inkomst. Om tillika, såsom synes vara fallet, den olika garantiprocenten för jordbruksfastighet och för annan fastighet — alldeles oavsett om denna formella olikhet motsvaras av en reell skillnad eller ej — på många håll betraktas såsom oskäligen, så skärpes härigenom än mer känslan av orättvisa. En ändrad fördelning på rikets innebyggare av kostnaderna för vissa kommunala uppgifter är också enligt utskottets förmenande ofrånkomlig, och det är utskottets förhoppning, att den igångsatta utredningen i dylikt avseende skall föra till resultat, så snart som det med denna uppgifts vidlyftighet låter sig göra. Det torde även få medgivas, att ett slutligt ställningstagande till sådana frågor som exempelvis omfattningen av den garanti, som skall åvila vissa beskattningsföremål, svårligen kan tänkas, förrän behovet av en garanti kan prövas mot bakgrunden av kommunernas framtida utgiftsbehov.

Utskottet anser emellertid behovet av en jämnare fördelning av kommunernas skattebörda vara så trängande, att man bör inrikta sig på att så snart som möjligt företaga sådana reformer, som kunna befinnas ligga i utvecklingens riktning, även innan det slutliga ställningstagandet kan äga rum. Men därjämte är det av vikt, att arbetet så bedrives, att så mycket som möjligt av utredningen på skatteregleringens område föreligger färdigt, när förslag rörande skatteutjämningen kan framläggas. Det synes med andra ord önskvärt, att utredningsarbetet beträffande de olika spörsmålen i möjligaste mån bedrives parallellt.

Vad särskilt beträffar den i föreliggande motioner behandlade frågan om en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde, så har inom utskottet uttalats sympatier för principiell likställighet med annan fastighet. Men man har å andra sidan hänvisat till att det ej vore lämpligt att nu upptaga detta spörsmål isolerat, då det sammanhänge med andra frågor, exempelvis den ännu ej slutgiltigt avgjorda frågan om en närings-skatt å rörelse i allmänhet, vilken kunde tänkas böra omfatta inventarier för olika slag av näringsidkare, samt frågan om det gällande skatteutjämningsförfarandets omfattning och tillgång på medel för dylikt ändamål. Vidare har framhållits, att ett bifall till motionen endast skulle överflytta den ojämnheten, som må anses föreligga mellan jordbruksvärde och annan fastighet, till förhållandet mellan jordbruks- och skogsvärde. Det har likaledes anförts, att i vissa kommuner skattetrycket vore så utomordentligt hårt, att man ej utan att noga klarlägga konsekvenserna i olika avseenden kunde våga företaga någon sådan ändring i den hävdvunna skattefördelningen, som skulle ytterligare sänka skattekrönornas antal. Utskottet har ej kunnat undgå att taga intryck av dessa skäl och anser därför, att berörda spörsmål bör särskilt undersökas i samband med den utredning, som ifrågasatts av 1928 års riksdag.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla, hurusom det ekonomiska livets utveckling och industriens fortgående koncentrerings på större

företag med ett vittutgrenat verksamhetsområde bragt alltmer i förgrunden frågan om en rättmätig fördelning på olika kommuner av beskattningsrätten till dessa företag. Enligt vad utskottet inhämtat, lärer för närvarande vid en dylik fördelning tillämpas en mycket skiftande praxis. Även om den mellankommunala prövningsnämnden kan väntas i någon mån bidra till skapande av en mer likformig behandling av förekommande fall, synes det resultat, som på denna väg kan vinnas, icke tillfyllest. Ehuru det måhända icke kommer att visa sig möjligt att skapa fullt enhetliga normer, bör dock av en mera systematisk utredning kunna framgå vissa riktlinjer, som kunna tjäna till ledning vid fördelning av inkomst av rörelse på olika kommuner. När det gäller att ånyo söka svar på frågan om vilka beskattningsföremål som böra tillkomma den ena eller den andra kommunen, anser utskottet, att åt nämnda spörsmål bör ägnas tillbörligt beaktande.

Utskottet har funnit, att förenämnda och andra därmed sammanhängande spörsmål äro av den betydelse och omfattning, att deras snara upptagande till utredning måste anses önskvärt. Utskottet får förden skull hemställa,

att riksdagen ville i anledning av motionerna I: 91 och 148 samt II: 226 och 233 i skrivelse hos Kungl. Maj:t

dels framhålla önskvärheten av att de i riksdagens skrivelse till Kungl. Maj:t nr 344/1928 under punkterna a) och b) omförmälda utredningar utföras med den skyndsamhet, som med hänsyn till uppgifternas natur och omfattning är möjlig,

dels ock hemställa, att Kungl. Maj:t vid dessa utredningar ville beakta de synpunkter, som utskottet här ovan anfört rörande fördelning på olika kommuner av inkomst av rörelse.

Stockholm den 23 maj 1930.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Johan Nilsson i Kristianstad, K. Oscar Ericson i Obergå, Leander, Björnsson, Jönsson i Boa, Bengtsson i Kullen, Hamrin, Lövgren i Nyborg*, Björklund*, Johansson i Östersund, Åström, Östergren, Wijkström, Olsson i Gävle*, Lithander, Ericson i Boxholm, Heiding och Svedberg.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.